

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 243/03-42

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Eduarda Báránaya a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti I. L., bytom Z. n. B., zastúpenej advokátom JUDr. M. S., Advokátska kancelária, Č., pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 249/01 na neverejnom zasadnutí 18. februára 2004 takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 249/01 porušil základné právo I. L. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 249/01 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prieťahov.

3. I. L. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 15 000 Sk (slovom pätnásťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Čadca p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Čadca j e p o v i n n ý zaplatiť I. L. náhradu trov konania v sume 9 996 Sk (slovom deväťtisícdeväťstodeväťdesiatšesť slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. M. S., Advokátska kancelária, Č., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti I. L. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 243/03-14 z 22. októbra 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť I. L., bytom Z. n. B. (ďalej len „sťažovateľka“), z 2. septembra 2003 doplnenú na základe výzvy ústavného súdu prostredníctvom splnomocneného právneho zástupcu - advokáta JUDr. M. S., Advokátska kancelária, Č., podaním z 30. septembra 2003.

Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu uviedla, že sa žalobou z 22. februára 1993 doručenou Okresnému súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) 23. februára 1993 domáhala vydania nehnuteľnosti – parcely č. 1824/2 – zast. plocha o výmere 36 m² v katastrálnom území Z. n. B. Konanie bolo vedené pôvodne pod sp. zn. 4 C 111/93.

Okresný súd rozhodol vo veci rozsudkom z 26. apríla 1994. Uvedený rozsudok napadli žalovaní odvolaním. Odvolací súd rozsudkom z 28. júna 1995 zmenil rozsudok

okresného súdu tak, že žalobu zamietol. Sťažovateľka napadla rozsudok odvolacieho súdu dovolaním, o ktorom rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) rozsudkom z 23. mája 2000 tak, že rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Odvolací súd uznesením z 31. októbra 2000 zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Podaniami z 13. februára 2003, z 30. apríla 2003 a sťažnosťou z 20. mája 2003 adresovanou predsedníčke okresného súdu sa sťažovateľka domáhala urýchlenia postupu konania vo veci. Okresný súd na tieto podania a sťažnosť nereagoval, ale uznesením zo 14. mája 2003 konanie prerušil do skončenia dedičského konania po žalovanej v druhom rade. Nečinnosť okresného súdu po zrušení jeho rozsudku odvolacím súdom a po vrátení veci na ďalšie konanie podľa sťažovateľky spôsobila, že jedna z účastníčok konania v jeho priebehu zomrela, čo vyvolalo potrebu upraviť okruh účastníkov. Aj napriek tomu, že sťažovateľka označila do úvahy pripadajúcich dedičov po zomrelej žalovanej v druhom rade, okresný súd konanie prerušil. Označené konanie začalo ešte v roku 1993 a do podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo právoplatne skončené.

Z uvedených skutočností podľa sťažovateľky vyplýva, že v danom súdnom konaní v období po zrušení rozsudku okresného súdu uznesením odvolacieho súdu z 31. októbra 2000 a po vrátení veci okresnému súdu na ďalšie konanie (v tejto fáze bolo konanie vedené už pod novou spisovou značkou 4 C 249/01) došlo k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), v dôsledku čoho žiadala, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Základné právo I. L. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Čadci v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 249/01 o vydanie nehnuteľnosti bolo porušené.

Okresnému súdu v Čadci prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 249/01 konal bez zbytočných prietahov.

I. L. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 100 000 Sk (slovom jednostotísíc korún), ktoré je Okresný súd v Čadci povinný jej vyplatiť do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Okresný súd v Čadci je povinný zaplatiť trovy právneho zastúpenia vo výške 10 555,20 Sk, - (2 úkony po 4 270 Sk,- prevzatie a príprava, návrh, 2 x režijný paušál po 128 Sk,-, DPH 20% - 1 759,20 Sk,-) na účet JUDr. M. S. do troch dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Žiadosť o priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľka odôvodnila tým, že neukončením konania pretrváva u nej stav právnej neistoty, ktorý pociťuje ako psychickú ujmu, pretože nemá možnosť užívať spornú nehnuteľnosť ani s ňou disponovať, pričom viacročný spor týkajúci sa uvedenej nehnuteľnosti narušil jej susedské aj príbuzenské vzťahy.

Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu podaním z 12. novembra 2003 oznámila ústavnému súdu, že súhlasí s upustením od verejného ústneho pojednávania v predmetnej veci.

Predsedníčka okresného súdu predložila ústavnému súdu spis okresného súdu týkajúci sa posudzovaného konania v prílohe listu sp. zn. Spr. 1659/03 z 15. decembra 2003, v ktorom zaujala stanovisko k prijatej sťažnosti konštatujúc, že: „*Krajský súd Žilina vo svojom zrušujúcom uznesení 7 Co 1379/00 zo dňa 31. 10. 2000 (ods. 3 čl. 174 spisu) poukazuje na povinnosť prvostupňového súdu zistiť okruh dedičov po zomrelej odporkyni H. J. Spis z Krajského súdu Žilina bol Okresnému súdu Čadca vrátený 19. 4. 2001. Súd pravidelnými procesnými úkonmi od 15. 6. 2001 zisťoval stav ukončenia dedičského konania s úmyslom konať s právnymi nástupcami uvedenej odporkyne. Od uvedenej doby správanie sa navrhovateľky až do doby prerušenia konania charakterizujem ako pasívne. I keď právnemu zástupcovi navrhovateľky bolo známe zo zrušujúceho uznesenia Krajského súdu Žilina, že súd má konať s okruhom dedičov po menovanej odporkyni, v tomto smere nepredložil žiadny rozšírený návrh o okruh dedičov, aby sám aktívnym procesným*

prístupom urýchlil samotné konanie vo veci samej. Učinil tak až po rozhodnutí Okresného súdu v Čadci 4 C 249/01 zo dňa 14. 5. 2003, ktorým došlo k prerušeniu súdneho konania do doby právoplatného ukončenia dedičského konania po nebohej odporkyni, keď dňa 12. 6. 2003 navrhovateľka cestou právneho zástupcu podala rozšírený návrh o okruh dedičov po neb. H. J. a v ten istý deň bolo podané aj odvolanie proti uzneseniu Okresného súdu v Čadci 4 C 249/01 zo dňa 14. 5. 2003. Mám za to, že aktívny prístup účastníka v priebehu uvedeného konania, súčinnosť a včasné uplatňovanie procesných podaní je nesmierne dôležitý. Nič nebránilo účastníčke konania procesný návrh o rozšírenie účastníkov po neb. odporkyni uplatniť ihneď po doručení zrušujúceho uznesenia Krajského súdu v Žiline ešte v roku 2001. Samotná sťažovateľka, ktorá je zastúpená v konaní právnym zástupcom mohla prispieť k odstráneniu prekážok v konaní, ktoré vyčíta ako nečinnosť súdu. Je pravda, že po podaní návrhu o rozšírenie okruhu účastníkov (čl. 193 – 194 spisu) bolo aj uznesenie Okresného súdu v Čadci 4 C 249/01 zo dňa 14. 5. 2003, uznesením Krajského súdu Žilina zo dňa 30. 9. 2003 zrušené. Z týchto dôvodov mám za to, že sťažnosť sťažovateľky je neodôvodnená a žiadam jej zamietnutie v celom rozsahu.“

Okresný súd vo svojom liste sp. zn. Spr. 1659/03 z 15. decembra 2003 taktiež uviedol, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd upustil so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Senát ústavného súdu preto sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne predložených vyjadrení účastníkov a obsahu dotknutého spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Sťažovateľka sa žalobou z 22. februára 1993 doručenou okresnému súdu 23. februára 1993 domáhala vydania nehnuteľnosti – parcely č. 1824/2 – zast. plocha o výmere 36 m² v katastrálnom území Z. n. B. proti žalovaným: V. M., bytom Z. n. B. (ďalej len „žalovaná v prvom rade“), a H. J., bytom Z. n. B. (ďalej aj „žalovaná v druhom rade“). Konanie bolo vedené pôvodne pod sp. zn. 4 C 111/93. Na pojednávaní konanom 26. apríla 1994 okresný súd vyhlásil rozsudok v predmetnej veci, ktorým žalobe vyhovel.

Žalovaná v prvom rade a žalovaná v druhom rade podali 7. júla 1994 v predmetnej veci prostredníctvom svojho právneho zástupcu odvolanie. Na pojednávaní konanom 28. júna 1995 Krajský súd v Banskej Bystrici vyniesol rozsudok (č. k. 15 Co 3321/94-78 z 28. júna 1995), ktorým zmenil rozsudok okresného súdu z 26. apríla 1994 tak, že žalobu sťažovateľky zamietol.

Právny zástupca sťažovateľky napadol 21. septembra 1995 rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 15 Co 3321/94-78 z 28. júna 1995 dovolaním. Najvyššiemu súdu bol spisový materiál v predmetnej veci predložený 27. novembra 1995. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 1 Cdo 163/95 z 21. mája 1996 rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 15 Co 2645/96 z 30. septembra 1996 bol rozsudok okresného súdu 26. apríla 1994 zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Spisový materiál v predmetnej veci spolu s uznesením sp. zn. 15 Co 2645/96 z 30. septembra 1996 bol okresnému súdu doručený 6. decembra 1996.

Na pojednávaní 28. októbra 1997 okresný súd vyhlásil rozsudok (č. k. 4 C 534/96-132), ktorým žalobe vyhovel.

Žalovaná v prvom rade a žalovaná v druhom rade podali 28. januára 1998 prostredníctvom právneho zástupcu proti rozsudku okresného súdu č. k. 4 C 534/96-132 z 28. októbra 1997 odvolanie. Krajský súd v Žiline na pojednávaní konanom 1. apríla 1998 vyhlásil rozsudok, ktorým zmenil rozsudok okresného súdu z 28. októbra 1997 tak, že žalobu zamietol. Rozsudok nadobudol právoplatnosť 10. augusta 1999.

Právny zástupca sťažovateľky napadol 20. augusta 1999 rozsudok Krajského súdu v Žiline č. k. 7 Co 439/98-144 z 1. apríla 1999 dovolaním. Najvyššiemu súdu bol spisový materiál v predmetnej veci predložený 14. februára 2000. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 1 Cdo 12/2000 z 23. mája 2000 rozsudok Krajského súdu v Žiline zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Listom z 10. októbra 2000 právny zástupca žalovanej v prvom rade oznámil prevzatie právneho zastúpenia v uvedenej veci, ako aj úmrtie žalovanej v druhom rade (9. septembra 2000) a súčasne navrhol prerušenie konania.

Na pojednávaní konanom 31. októbra 2000 Krajský súd v Žiline uznesením sp. zn. 7 Co 1379/00 zrušil rozsudok okresného súdu z 28. októbra 1997 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Predmetné uznesenie bolo okresnému súdu doručené 19. apríla 2001.

Vo veci konajúci sudca okresného súdu nechal pokynom z 15. júna 2001 doručiť uznesenie Krajského súdu v Žiline právnym zástupcom účastníkov konania, ako aj opatrovníčke a súčasne nechal zistiť v dedičskom oddelení okresného súdu, či sa vedie dedičské konanie po žalovanej v druhom rade, a v prípade, že je už toto konanie skončené, žiadal pripojiť spis z konania o dedičstve.

Pokynom z 18. septembra 2001 nechal vo veci konajúci sudca zistiť, či je už skončené dedičské konanie po žalovanej v druhom rade, a v kladnom prípade žiadal pripojiť

spis. Podľa úradného záznamu pracovníčka okresného súdu 17. októbra 2001 v predmetnej veci zistila, že predmetné dedičské konanie (sp. zn. D 1329/00) nie je skončené.

Pokynmi z 24. januára 2002, z 5. februára 2002, z 18. marca 2002, z 8. júla 2002, z 15. októbra 2002 a z 29. apríla 2003 nechal vo veci konajúci sudca opakovane preveriť skončenie dedičského konania po žalovanej v druhom rade. Podľa úradných záznamov založených v spise pracovníčka súdnej kancelárie preverovala skončenie dedičského konania sp. zn. D 1329/00 v dňoch 28. januára 2002, 21. marca 2002, 13. augusta 2002, 25. októbra 2002 a 7. mája 2003, pričom zistila, že dedičské konanie po žalovanej v druhom rade nebolo skončené.

Okresný súd uznesením č. k. 4 C 249/01-192 zo 14. mája 2003 rozhodol o prerušení konania. Podaním z 12. júna 2003 právny zástupca sťažovateľky navrhol rozšíriť okruh účastníkov konania na strane odporcu o dedičov po nebohej H. J. (žalovanej v druhom rade).

Ďalším podaním doručeným 12. júna 2003 podal právny zástupca sťažovateľky voči uzneseniu okresného súdu sp. zn. 4 C 429/01 zo 14. mája 2003 odvolanie. Vec bola Krajskému súdu v Žiline na rozhodnutie o odvolaní predložená 2. septembra 2003. Uznesením sp. zn. 23 Co 252/03 z 30. septembra 2003 Krajský súd v Žiline napadnuté rozhodnutie zrušil a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie.

III.

1. Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov (...).“

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdneho orgánu, pričom k naplneniu tohto práva dochádza v zásade až právoplatným súdnym rozhodnutím

vedúcim k efektívnemu vymoženiu priznaného práva. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (III. ÚS 173/03).

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. I. ÚS 3/02, II. ÚS 813/00, III. ÚS 144/03).

Ústavný súd, súc viazaný návrhom (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde), sa sťažnosťou zaoberal v rozsahu, v akom predmet konania vymedzil právny zástupca sťažovateľky. Posudzoval preto konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 4 C 249/01 (t. j. súdne konanie v predmetnej právnej veci sťažovateľky v období po zrušení rozsudku okresného súdu z 28. októbra 1997 uznesením odvolacieho súdu z 31. októbra 2000 a po vrátení veci okresnému súde na ďalšie konanie). Pri uplatňovaní vyššie uvedených kritérií za účelom posúdenia existencie zbytočných priet'ahov v označenom konaní však prihliadal aj na stav, v akom sa konanie nachádzalo v čase vrátenia veci okresnému súde na ďalšie konanie Krajským súdom v Žiline (19. apríla 2001). V tomto rozsahu prihliadal aj na predchádzajúci priebeh konania v uvedenej veci.

A) Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je vindikačná žaloba sťažovateľky ohľadne spornej nehnuteľnosti proti žalovanej v prvom rade a žalovanej v druhom rade, resp. jej právnym nástupcom. V časti týkajúcej sa riešenia predbežnej otázky vlastníckeho práva sťažovateľky k spornej nehnuteľnosti, a tým aj jej aktívnej vecnej legitímácie v spore možno predmetnú vec označiť za zložitejšiu najmä s ohľadom na náročnosť dokazovania relevantných okolností právnych úkonov z rokov 1937 a 1961 (a následného posúdenia ich právnych účinkov), na základe ktorých malo dôjsť k prevodu vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti. Uvedená zložitost' veci však nemohla ovplyvniť dĺžku a rýchlost' konania v období označenom v sťažnosti, ktoré je predmetom posúdenia

ústavného súdu. V danej fáze konania sa totiž okresný súd vecnou stránkou sporu vôbec nezaoberal, ale riešil výlučne otázku procesného nástupníctva po žalovanej v druhom rade.

B) Správanie sťažovateľky ako účastníčky konania charakterizovala predsedníčka okresného súdu ako „pasívne“ dôvodiac, že sťažovateľka prostredníctvom právneho zástupcu navrhla zmenu účastníkov konania až 12. júna 2003, teda po doručení rozhodnutia okresného súdu o prerušení konania, aj napriek tomu, že zo zrušujúceho uznesenia Krajského súdu v Žiline (ktoré bolo jej právnomu zástupcovi doručené v priebehu júla 2001) vedela, že okresný súd „*má konať s okruhom dedičov po menovanej odporkyni*“.

Ústavný súd sa s uvedenou námietkou nestotožnil. Podľa § 100 ods. 1 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Podľa § 107 ods. 1 OSP ak účastník stratí spôsobilosť byť účastníkom konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončilo, súd posúdi podľa povahy veci, či má konanie zastaviť alebo prerušiť alebo či môže v ňom pokračovať. Konanie súd preruší najmä vtedy, ak ide o majetkovú vec a navrhovateľ alebo odporca zomrel; v konaní pokračuje s dedičmi účastníka, len čo sa skončí konanie o dedičstve, pokiaľ povaha veci nepripúšťa, aby sa s týmito dedičmi nepokračovalo skôr (§ 107 ods. 3 OSP). Povinnosť okresného súdu (po tom, ako sa dozvedel o úmrtí žalovanej v druhom rade) skúmať, či je potrebné posudzované konanie prerušiť do skončenia príslušného konania o dedičstve alebo či povaha veci (vrátane zistenia okruhu dedičov v dedičskom konaní) pripúšťa, aby sa s dedičmi žalovanej v druhom rade v posudzovanom konaní pokračovalo, vyplývala priamo zo zákona a nebola podmienená procesným úkonom účastníkov konania. Ústavný súd na základe vyššie uvedených skutočností nepovažoval správanie sťažovateľky, resp. jej právneho zástupcu v posudzovanom konaní za okolnosť, ktorá by podstatným spôsobom prispela k predĺžovaniu celkovej doby prerokovania predmetnej veci tak, aby ju bolo možné zohľadniť na ťarchu sťažovateľky pri posúdení existencie zbytočných prietahov v uvedenom konaní.

C) Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného súdu.

Obsah príslušného na vec sa vzťahujúceho spisu nepotvrďuje tvrdenie sťažovateľky, podľa ktorého nečinnosť okresného súdu po zrušení jeho rozsudku odvolacím súdom a po vrátení veci na ďalšie konanie spôsobila, že jedna z účastníčok konania v jeho priebehu zomrela, čo vyvolalo potrebu upraviť okruh účastníkov, pričom okresný súd konanie prerušil aj napriek tomu, že sťažovateľka označila do úvahy prichádzajúcich dedičov po zomrelej žalovanej v druhom rade.

Z predloženého spisu je zrejmé, že žalovaná v druhom rade zomrela 9. septembra 2000, teda ešte v priebehu konania pred Krajským súdom v Žiline (ako súdom odvolacím), ktorý vo svojom zrušujúcom uznesení sp. zn. 7 Co 1379/00 z 31. októbra 2000 uložil okresnému súdu doplniť dokazovanie v predmetnej veci a taktiež „zistiť“ okruh dedičov po žalovanej v druhom rade. Okresný súd sa po vrátení veci (19. apríla 2001) obmedzil na priebežné zisťovanie, či došlo k právoplatnému skončeniu dedičského konania po žalovanej v druhom rade, a následne (14. mája 2003) vzhľadom na to, že dedičské konanie nebolo stále skončené, sporové konanie sp. zn. 4 C 249/01 prerušil.

Ustanovenia § 107 ods. 1 a 3 OSP umožňovali okresnému súdu posúdiť a následne zvoliť najvhodnejší procesný postup v ďalšom konaní (t. j. prerušenie konania do rozhodnutia v príslušnej dedičskej veci alebo pokračovanie v konaní s dedičmi žalovanej v druhom rade). Zákon teda poskytoval okresnému súdu určitú možnosť uváženia ohľadne ďalšieho procesného postupu, ktorá však nie je bez obmedzenia, resp. ústavným súdom nekontrolovateľná. Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti opakovane vyslovil, že všetky zákonné ustanovenia vrátane ustanovení Občianskeho súdneho poriadku sa musia vykladať a uplatňovať v súlade s ústavou, a to aj pokiaľ ide o požiadavky vyplývajúce z ústavne garantovaného práva účastníka konania na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (čl. 48 ods. 2 ústavy), a tým na výkon spravodlivosti v primeranej lehote (napr. I. ÚS 21/00, IV. ÚS 221/03).

V tejto súvislosti bolo dôležité, aby okresný súd prihliadol na skutočnosť, že predmetné konanie v čase opätovného vrátenia veci odvolacím súdom trvalo už viac ako osem rokov bez relevantného výsledku pre účastníkov konania, a s ohľadom na túto skutočnosť dôslednejšie zameral svoj postup na zistenie, či nie sú splnené predpoklady v zmysle § 107 ods. 3 OSP, aby sa v posudzovanom konaní pokračovalo s dedičmi žalovanej v druhom rade ešte pred skončením konania o dedičstve, aspoň v rozsahu potrebnom na doplnenie dokazovania v zmysle rozsudku dovolacieho súdu sp. zn. 1 Cdo 163/95 z 21. mája 1996 a uznesenia odvolacieho súdu sp. zn. 7 Co 1379/00 z 31. októbra 2000. Predmetný postup okresného súdu sa preto v konečnom dôsledku stal predmetom kritiky aj zo strany Krajského súdu v Žiline, ktorý na základe odvolania sťažovateľky uznesením sp. zn. 23 Co 252/03 z 30. septembra 2003 rozhodnutie okresného súdu o prerušení konania zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Celková dĺžka konania v predmetnej právnej veci sťažovateľky je z hľadiska ústavných garancií zaručujúcich účastníkovi konania právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (čl. 48 ods. 2 ústavy) neakceptovateľná. Ústavný súd nemohol nebrať uvedenú skutočnosť pri hodnotení postupu okresného súdu v období od 19. apríla 2001 (po vrátení veci na ďalšie konanie) do 14. mája 2003 (keď okresný súd konanie prerušil) do úvahy, čo odôvodňuje prísnejšie posúdenie uvedeného postupu ústavným súdom.

Ústavný súd dospel k záveru, že postup okresného súdu v období od 19. apríla 2001 do 14. mája 2003 nesmeroval účinne a efektívne k odstráneniu prekážok brániacich meritórnemu prerokovaniu žaloby sťažovateľky, v dôsledku čoho bolo porušené jej základné právo na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

2. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Sťažovateľka sa prostredníctvom právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom domáhala výroku rozhodnutia, ktorým by ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby „v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 249/01 konal bez zbytočných prietahov“.

Keďže k porušeniu základného práva sťažovateľky došlo neefektívnym postupom okresného súdu, ústavný súd mu prikázal vo veci konať bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku nálezu).

3. Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 100 000 Sk z dôvodu nemajetkovej ujmy spočívajúcej v pretrvávajúcom stave právnej neistoty, ktorý podľa jej tvrdenia pociťuje ako psychickú ujmu, pretože nemá možnosť užívať spornú nehnuteľnosť ani s ňou disponovať, pričom viacročný spor týkajúci sa uvedenej nehnuteľnosti narušil jej susedské aj príbuzenské vzťahy.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Pretože porušenie základného práva sťažovateľky, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nepovažoval ústavný súd za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku nálezu).

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľke sumu 15 000 Sk. Táto suma zohľadňuje dĺžku zbytočných prietahov v konaní (dva roky) a s nimi spojenú nemajetkovú ujmu sťažovateľky spočívajúcu v pocitoch právnej neistoty a straty dôvery v efektívne poskytnutie súdnej ochrany v predmetnej veci. Vo zvyšnej časti ústavný súd návrhu na finančné zadosťučinenie nevyhovel (bod 5 výroku nálezu). Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal na okolnosti uvedeného prípadu, najmä na dĺžku a charakter zbytočných prietahov spôsobených okresným súdom, ako aj na závažnosť predmetu konania pre sťažovateľku.

4. Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadala priznať proti okresnému súdu náhradu trov konania pred ústavným súdom vo výške 10 555,20 Sk.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvej vety, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 19 ods. 3, § 22 ods. 1, 2 a ods. 3 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“) s tým, že predmet konania podľa čl. 127 ústavy pred ústavným súdom, ktorým sú základné práva a slobody, porušenie ktorých sťažovateľ namieta, v zásade nie je oceniteľný peniazmi (III. ÚS 34/03).

Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v období od 1. januára 2003 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 4 270 Sk a hodnota režijného paušálu 128 Sk. Odmena právneho zástupcu za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2003 (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a podanie na ústavný súd týkajúce sa veci samej) predstavuje 2 x 4 270 Sk, po pripočítaní DPH v zmysle § 22 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. spolu 9 740 Sk (po zaokrúhlení podľa § 25 vyhlášky č. 163/2002 Z. z.) a paušálnu náhradu hotových výdavkov 2 x 128 Sk, spolu 9 996 Sk.

Na základe uvedeného priznal ústavný súd náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 9 996 Sk, ktorú uložil uhradiť okresnému súdu (bod 4 výroku nálezu), a vo zvyšnej časti návrh na priznanie náhrady trov konania zamietol (bod 5 výroku nálezu).

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. februára 2004